

ПИТАННЯ ДУХОВНОСТІ В СУСПІЛЬСТВІ МЕТАМОДЕРНІЗМУ

Попри той факт, що живемо в абсолютно секуляризовану епоху, яка встигла витіснити з нашого життя ідею сакрального, очевидно, що тисячолітній пласт релігійної культури не може бути перекреслений в одну мить. 1990-ті – 2000-і рр. стали часом пожвавлення дискусій, щодо місця та значення релігії в сучасному соціуму. Реактуалізація цього питання пов'язана із реакцією культуротворчої думки на нігілістичні настрої, відчуття застарілості та вичерпаності старої системи цінностей, що характеризують епоху постмодернізму. Говорячи про завершення постмодернізму, відомий філософ та культуролог М. Епштейн цитує канадського теоретика літератури Л. Гатчен, яка стверджує, що «сьогодні найвизначніший феномен ХХ століття – в уже в минулому... Скажімо просто: кінець».

М. Епштейн ще наприкінці 1990-х рр. озвучив концепцію «постатеїстичного суспільства», що лише починало викристалізовуватися в той час на теренах колишнього Радянського Союзу. Але ця тенденція справедлива й на глобальному, світовому рівні. Останні два десятиріччя спостерігаємо процеси, що свідчать про спроби заповнити духовний вакуум, утвореного «розчаклуванням світу» (М. Вебер). Ці пошуки поступово оформлюються в феномен, який вже отримало назву «Нова Релігійність».

«Нова Релігійність» не вписується в рамки постмодерністської культури. Вона є складовою більш широкого явища, яке почали виокремлювати та досліджувати лише кілька років тому – це «постпостмодернізм» або «метамодернізм». Термін «Метамодернізм» було введено двома голландськими філософами – Т. Вермюленом та Р. ван ден Аккером, що опублікували в 2010 р. есе «Нотатки про метамодернізм». Базові принципи нової культурної течії, яку вони пропонують, були сформульовані в «Маніфесті метамодернізму» (2011), автори якого характеризують метамодернізм як «прагматичний романтизм, вільний від ідеологічного утиску».

Префікс «metaху» автори концепції позичили з Платонівського діалогу «Симпозіум», де ним позначаються проміжні онтологічні стани, що належать одночасно і світу божеств і смертних, світлу і темряві. Подібно до цього і метамодернізм є рухом між вихідними позиціями та типами мислення модерну та постмодерну, такими їх базовими категоріями як структура та реконструкція. Хоча Т. Вермюлен та Р. ван дер Аккер твердять, що метамодернізм не є домінуючою культурною логікою сучасності, його характеристика, як живого процесу, є ускладненою.

Однією з центральних позицій метамодернізму подолання релятивізму: хаотична, децентралізована картина світу, що властива кінцю ХХ ст., витісняється спробами повернутись до централізованої ієрархічної світоглядної структури, в якій знов з'являється місце для абсолютної істини та загальнолюдських цінностей. Релігія, як головна форма їх існування протягом всієї історії людства, знов опинилась в центрі уваги філософів, науковців та митців. Не випадковим є й відновлення інтересу до Священного Писання, яке аналізується відтепер не тільки як певний наратив, а й як носій категорії трансцендентного, сакрального та духовного. Пост-постмодернізм зміщує акценти з мови у сферу стосунків, долаючи кордони між реальністю та текстом.

Отже, як бачимо, як в західних, так і у вітчизняних в наукових колах вже затвердилась думка про кінець постмодернізму. Цей етап в культурі ХХ ст. відзначався тенденціями до маргіналізації, відмови від універсалій та авторитетів, що призвело до деконструкції та десакралізації Біблії. Проте, згідно із маятниковим принципом розвитку культури, наразі ми є свідками народження нової пост-постмодерністської культури, яка спирається на принципи індивідуалізму, віри в існування абсолютної істини (а відтак і можливості існування божественного) та гуманізм.

Расулбердыева Рейхон
ХНУСА

АРХИТЕКТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ ТУРКМЕНИСТАНА КАК ДУХОВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЕГО НАРОДА